

Regeringskansliet, Landsbygds- och
infrastruktur-departementet
li.spn@regeringskansliet.se

Remiss om promemorian En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter (Ds 2024:25), LI2024/00880

Er beteckning: (Ds 2024:25), LI2024/00880

Sammanfattning

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning avseende behovet av ytterligare häktes- och anstaltsplatser.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget med synpunkter gällande tidsbegränsade samt permanenta bygglov och förenklad process för byggande av typhus. Länsstyrelsen lämnar även rådgivande samt allmänna synpunkter.

6.2 Tidsbegränsade bygglov

Utredningens förslag skiljer sig från gällande lagstiftning när kravet på att den sökta åtgärden behöver vara av tillfällig karaktär tas bort och att tidsbegränsningen kan medges med upp till tjugo år. Kravet på markens eller byggnadens återställande gäller även utredningens förslag men bedömningen om återställandet är praktiskt eller ekonomiskt rimligt behöver inte göras.

Syftet med de krav man nu föreslår att ta bort är att säkerställa att tidsbegränsade lov avser åtgärder av provisorisk karaktär. Vikten av att åtgärder är av provisorisk karaktär är att återgången till planerlig användning ska framstå som reell. Risken med att man tar bort dessa krav är att det uppförs häkten och anstalter av permanent karaktär i syfte att föregå en detaljplaneändring genom att först uppföra en tidsbegränsad åtgärd, därefter initiera ett planarbete och sedan få permanent lov för densamma när planen antas.

6.3 Permanenta bygglov – fler avvikelser får godtas

Länsstyrelsen anser att det ska finnas en begränsning avseende i vilken omfattning avvikelser gällande omfattning, utformning och placering ska kunna beviljas.

Länsstyrelsen föreslår ovan nämnda begränsning då länsstyrelsen bedömer att det finns en risk med att överlåta åt de kommunala byggnadsnämnderna att inom ramen för en bygglovsansökan göra sådana avvägningar som lämpligen bör ske genom detaljplanläggning. Ju större avvikelser det är fråga om desto svårare blir bedömningen.

Inom planprocessen prövas bland annat markens lämplighet avseende riksintressen, mellankommunal samordning, miljö kvalitetsnormer, strandskydd. Vidare prövas att en bebyggelse eller ett byggnadsverk inte blir olämpligt med hänsyn till omgivningen och människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Kommunen behöver även visa att planen svarar mot kraven i 2 kap 6 § PBL.

Under planprocessen tar de flesta kommuner hjälp av konsulter i utredningar, bedömningar och förslag då kommuner själva många gånger saknar sakkompetens inom något eller flera områden. I planhandlingarna regleras bebyggelsens omfattning, utformning och placering med hänsyn till och utifrån avvägningar mellan en rad olika allmänna och enskilda intressen.

De avvikelser från gällande planer som förslaget möjliggör kan till exempel medföra att skyddsavstånd till farliga verksamheter eller vägar med farligt gods minskar när avvikelser gällande omfattning och placering godtas. Undantag från placering skulle även kunna medföra en översvämningsrisk för verksamheten, försvårande att ta hand om skyfallsregn och dagvattenhantering som dimensionerats efter planenlig bebyggelse, risk för erosion eller olägenheter för omkringliggande bebyggelse utifrån exempelvis översvämningsrisk eller påverkan på kulturmiljö.

Inom ramen för en lovansökan finns det begränsade möjligheter och begränsat underlag för nämnderna för att kunna göra den planmässiga avvägning som förslaget kräver, varför länsstyrelsen föreslår ovannämnda begränsning.

Länsstyrelsen anser därmed att förslaget bör inrymma en begränsning avseende hur stora avvikelser gällande omfattning, utformning och placering som kan ges med stöd av den föreslagna bestämmelsen.

För mer omfattande avvikelser bör i stället möjligheten till ändring av detaljplan användas som fångar upp samtliga allmänna och enskilda intressen och säkerställer att risker för människors hälsa och säkerhet och för miljön kan undvikas. Planprocessen borgar för demokratisk insyn och färre överklagade bygglovsärenden.

6.9 En förenklad process för byggande av typhus bör tas fram

Utredningen föreslår en typhustillverkning som i många fall förutsätter flera undantag från gällande detaljplaner eller områdesbestämmelser. Med hänvisning till länsstyrelsens synpunkter ovan om att införa en begränsning avseende i vilken omfattning avvikelser kan beviljas så ser länsstyrelsen en svårighet med att i någon större utsträckning använda typhus.

Utöver typhusens förenlighet med gällande planer så ska även PBL:s krav på anpassning till terrängen uppfyllas. Kravet innebär att onödiga ingrepp i terrängen, så som omfattande schaktning eller utfyllnad av mark, ska undvikas. Lokaliseringen av typhusen blir därmed avgörande då det med färdigtillverkade hus finns begränsade möjligheter att anpassa husen till befintlig terräng.

Färdigtillverkade typhus är även svåra att anpassa till platsens förutsättningar utifrån riskperspektivet och byggnadens placering i förhållande till utanförliggande riskkällor. Om en anstalt till exempel byggs på en plats som kräver utrymning bort från riskkällan så krävs en platsspecifik anpassning av byggnaden.

Länsstyrelsen bedömer att lokaliseringen blir avgörande vid användandet av typhus. Med färdigtillverkade typhus möjliggörs inte anpassning till platsens förutsättningar på samma sätt som vid platsbyggda konstruktioner eller sammanfogning på plats av prefabricerade element. Möjligheten att ta hänsyn till natur- och kulturvärdena på platsen, stads- och landskapsbilden och intresset av en god helhetsverkan är inte heller densamma som vid byggnation på plats.

I en omsorgsfullt gestaltad vårdmiljö, där utformningen utgår från såväl platsen som människorna i miljön och verksamhetens behov, finns fysiska förutsättningar att stödja verksamheten och rehabiliteringen. Vikten av god gestaltning framgår även av politiken för gestaltad livsmiljö med tydligt uppsatta mål där ett är att det offentliga ska agera förebildligt.

Rådgivande synpunkter

6.8 Ett skydd som tryggar markförsörjningen bör utredas vidare

Utredningen föreslår att häkten och anstalter bör omfattas av riksintresse. Eftersom riksintressen är markanspråk som bygger på arealbestämda områden vill Länsstyrelsen i stället peka på möjligheten att trygga markförsörjningen nationellt genom att frågan behandlas som ett prioriterat allmänt intresse.

Allmänna synpunkter

Konsekvensbeskrivningar

Utredningen saknar en konsekvensbeskrivning för hur förslagen kan komma att påverka barn och unga. Utredningen saknar också en funktionshinderkonsekvensbeskrivning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tillförordnad länsöverdirektör Helena Remnerud med planhandläggare Anna Davis som föredragande. I den slutliga handläggningen har också ställföreträdande avdelningschef Tatjana Joksimović, avdelningschef Mikael Jeppson, ställföreträdande avdelningschef Pernilla Ek och tillförordnad avdelningschef Lovisa Ristner medverkat.